

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยการสุ่มสองกลุ่มวัดครั้งเดียว เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกต่อระยะเวลาและพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับ โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกกับกลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ

กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกที่มาใช้บริการที่หน่วยหลังคลอด โรงพยาบาลพุทธโสธร จำนวน 60 ราย โดยแบ่งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 ราย ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2554 โดยกำหนดคุณสมบัติของมารดาค้างนี้ คือเป็นมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก มีอายุครรภ์มากกว่า 37 สัปดาห์ และคลอดทางช่องคลอด อายุ 20 ปีขึ้นไป มารดามีเต้านมและหัวนมปกติทั้งสองข้าง และไม่มีข้อห้ามทางการแพทย์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และมีสมาชิกในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูบุตร โดยกลุ่มตัวอย่างระวามีความสำคัญในการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสามารถให้การช่วยเหลือในระยะหลังคลอดได้มากที่สุดเพียงคนเดียว มารดาและสมาชิกในครอบครัวยินดีเข้าร่วมโครงการและสามารถเข้าร่วมตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ซึ่งประกอบด้วยแผนการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก และคู่มือส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาและครอบครัว ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมถูกต้องของภาษาที่ใช้ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป และแบบประเมินพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ซึ่งผ่านการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน นำแบบประเมินพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ.85 และทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ .72

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ณ โรงพยาบาลพุทธโสธร โดยคัดเลือกมารดาหลังคลอดจากทะเบียนประวัติ ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ จับฉลากเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (Random Assignment) กลุ่มละ 30 ราย วันละ 2-3 ราย

วันเว้นวัน จนครบจำนวน ทำแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของมารดาหลังคลอดแล้วในกลุ่มทดลอง ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกก่อน จำนำกลับบ้าน และการโทรศัพท์ในระยะ 1 และ 2 สัปดาห์หลังคลอด ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติ ภายหลังคลอด 4 สัปดาห์ทั้งสองกลุ่มตอบแบบประเมินพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยข้อมูลทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนา เปรียบเทียบความระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยะหว่างมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองด้วยสถิติ Mann-Whitney U test เพราะข้อมูลมีการแจกแจงไม่เป็นโค้งปกติ เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ระหว่างมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองด้วยการทดสอบที (Independent t-test)

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

มารดาในกลุ่มควบคุมทั้งหมด 30 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-24 ปี (ร้อยละ 56.7) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 63.3) ทำงานนอกบ้าน (ร้อยละ 63.3) ใช้เวลาในการเดินทางไปทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 นาที (ร้อยละ 53.3) ที่ทำงานมีสถานที่ให้ปั๊มน้ำนม (ร้อยละ 46.7) ที่ทำงานมีตู้เย็นให้เก็บน้ำนม (ร้อยละ 43.3) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 10,000-20,000 บาท (ร้อยละ 50) ตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือน (ร้อยละ 53.3) ครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 83.3) สมาชิกในครอบครัวเคยเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หรือช่วยเหลือคนอื่นเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (ร้อยละ 73.3) และครอบครัวตั้งใจให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือน (ร้อยละ 53.3)

มารดาในกลุ่มทดลองทั้งหมด 30 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-24 ปี (ร้อยละ 70) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 63.3) ทำงานนอกบ้าน (ร้อยละ 63.3) ใช้เวลาในการเดินทางไปทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 นาที (ร้อยละ 43.3) ที่ทำงานมีสถานที่ให้ปั๊มน้ำนม (ร้อยละ 50) ที่ทำงานมีตู้เย็นเก็บน้ำนม (ร้อยละ 46.6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 10,000-20,000 บาท (ร้อยละ 56.7) มารดาตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือน (ร้อยละ 80) ครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 66.7) สมาชิกในครอบครัวเคยเลี้ยงลูกด้วยนมแม่หรือช่วยเหลือคนอื่นเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (ร้อยละ 70) ครอบครัวตั้งใจให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือน (ร้อยละ 76.7) และมีแม่เป็นสมาชิกครอบครัวที่เข้าร่วม (53.4)

2. จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า

2.1 มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนานกว่ามารดาที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($z = -3.01, p = .002$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2.2 มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกที่ได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับมารดาที่ได้รับการพยาบาลตามปกติมีคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -1.65, p = .052$) ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานข้อที่ 2

อภิปรายผล

การศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกต่อระยะเวลาและพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นำเสนอการอภิปรายผลการทดสอบตามสมมติฐานตามลำดับ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกที่ได้รับ โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนานกว่ามารดาที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า การส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน การส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้วยจิตประภัสสร และการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะแรกหลังคลอด มีผลทำให้มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนานขึ้น เนื่องจากกิจกรรมใน โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เปิด โอกาสให้กลุ่มทดลองได้เห็นตัวอย่างวีดิทัศน์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถูกต้องผ่านคู่มือ และตัวอย่างมารดาที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจากการยกตัวอย่างมารดาที่มีชื่อเสียงซึ่งประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์ทางอ้อมจากการสังเกตตัวอย่าง และเกิดความเชื่อมั่นในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีการฝึกทักษะ ในระยะก่อนให้นม ขณะให้นม และหลังให้นม การบีบเก็บน้ำนม และการปั๊มนมด้วยถ้วย เป็นการให้กลุ่มทดลองได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง อีกทั้งมีการชักจูงด้วยคำพูด กล่าวชมเชย และให้กำลังใจ ทำให้มารดาในกลุ่มทดลองมั่นใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับ การศึกษาของ ศิริขวัญ พรหมจำปา (2552) เรื่องผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น พบว่ามารดาในกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงกว่ามารดาในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการศึกษาครั้งนี้มีการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ได้พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความเชื่อ ความรู้สึก เกิดการเรียนรู้

จากการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้พัฒนาความคิดที่เป็นของคนเกิดขึ้น เมื่อมีความรู้ที่ถูกต้อง และคาดหวังในประโยชน์ที่เกิดจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ช่วยให้เกิดแรงจูงใจ และมุ่งมั่นที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

นอกจากการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนให้กับกลุ่มทดลองแล้ว ผู้วิจัยยังส่งเสริมทัศนคติที่ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามวิถีชาวพุทธ คือ การใช้จิตประภัสสร เป็นการฝึกสติให้อยู่กับปัจจุบันขณะ รู้ ตื่น และเบิกบาน (แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต, 2554) ซึ่งการที่มารดามีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ ขณะให้นมบุตรก็รู้ว่ากำลังให้นมบุตร ใส่ใจกับการให้นมบุตร ทำให้มารดาไม่เครียด มีจิตที่สงบ เป็นสุข เบิกบาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลพรรณ สวัสดิ์พาณิชย์ และคณะ (2552) ที่พบว่า หญิงตั้งครรภ์และสามีได้รับการบริการคลอดธรรมชาติโดยจิตประภัสสรช่วยให้หญิงตั้งครรภ์รู้สึกจิตใจสงบในระหว่างการคลอด เมื่อมารดามีจิตที่สงบ ไม่เครียด ฮอว์โมนออกซิโทซินหลังส่งผลต่อการไหลของน้ำนม (Perry et al., 2010) และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นไม่ไว้วางใจ ทำจิตให้สงบ หาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางแก้ปัญหา ทำให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนานขึ้น

ประการสุดท้ายผู้วิจัยส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แก่กลุ่มทดลอง ตามแนวคิดของ Pontes et al. (2004) ในการจัดสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกแก่มารดาและลูก แบ่งเบาภาระงาน พัฒนาศักยภาพความเป็นมารดา และอยู่ในขณะมารดาให้นมลูกจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้พฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของครอบครัวกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -3.79, p < .001$) การที่สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยร่วมหาแนวทางแก้ปัญหา คอยพูดคุยให้กำลังใจ ดูแลอยู่ใกล้ ๆ ขณะที่ให้นมลูก ทำให้มารดาสามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้น โดยเฉพาะในมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกที่ไม่ม่ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พชรินทร์ ไชยบาล, ลาวัลย์ สมบูรณ์ และกรรณิการ์ กันธะรักษา (2553) พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวในการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยของมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ทำให้มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกมีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยที่ 4 สัปดาห์หลังคลอดกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จากผลการวิจัยพบว่า มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกที่ได้รับ โปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับมารดาที่ได้รับการพยาบาลตามปกติมีคะแนนพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจจะเนื่องจาก ในช่วงหลังหน่วยงานได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตาม โครงการสายใยรักแห่ง

ครอบครัวมากขึ้น จึงส่งผลให้คะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่คะแนนเฉลี่ยในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่รายข้อระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่าคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ข้อ 2 ที่ว่าท่านฝึกจิตไม่เครียดหรือกังวลกับการให้นมบุตร เช่น ฝึกลมหายใจ นั่งสมาธิ ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -3.41, p = .001$) อธิบายได้ว่ากลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้วยจิตประภัสสร ซึ่งเป็นการฝึกให้มารดามีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ รู้ ตื่น เบิกบาน รู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ ใส่ใจกับการให้นมลูก ให้นมลูกตามความต้องการ ได้ด้วยใจเป็นสุข รู้ว่าการให้นมลูกเป็นหน้าที่ที่แม่ควรกระทำ และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ไม่ไวหวั่น ทำจิตใจให้สงบ หาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางแก้ปัญหา

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ข้อ 8 ที่ว่าหลังให้ลูกดูดนมแม่จนอิ่ม ท่านไม่ได้ให้น้ำตาม ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -6.59, p < .001$) ทั้งนี้เนื่องจากการดาในกลุ่มทดลองได้รับความรู้เกี่ยวกับผลดีของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และผลเสียของการป้อนน้ำ คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ข้อ 10 ที่ว่าช่วง 4 สัปดาห์แรกหลังคลอด ท่านป้อนนมด้วยแก้วเวลาไปทำธุระหรือทำงานนอกบ้าน กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -7.10, p < .001$) น่าจะเป็นผลมาจากการที่กลุ่มทดลองมีการฝึกทักษะการบีบเก็บน้ำนม และการป้อนนมด้วยแก้ว ซึ่งเป็นการให้กลุ่มทดลองได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง มีการชักจูงด้วยคำพูด กล่าวชมเชย และให้กำลังใจ ทำให้มารดาในกลุ่มทดลองมั่นใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับ การศึกษาของ ศิริขวัญพรหมจำปา (2552) ที่พบว่าการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้มารดาวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกประการคือ กลุ่มทดลองมีครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูง จะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้พฤติกรรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของครอบครัวในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -3.79, p < .001$)

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลและผุ้ดูแลครรภ์ รวมทั้งบุคลากรด้านสุขภาพควรนำโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แก่มารดาหลังคลอดบุตรคนแรก เพื่อส่งเสริมมารดาให้มีระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานขึ้น ดังนี้

1.1 ส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้วยการกระทำที่ประสบผลสำเร็จด้วยตนเอง การใช้ตัวแบบ การใช้คำพูดชักจูง และการกระตุ้นทางอารมณ์

1.2 ส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดบุตรคนแรกมีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้วยจิตประภัสสร ด้วยการฝึกสติให้อยู่กับปัจจุบันขณะ ให้สภาวะจิตที่รู้ ค้น และเบิกบาน

1.3 ส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยมีส่วนร่วมในการจัดสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกสบายแก่มารดาและทารก แบ่งเบาภาระงาน พัฒนาบทบาทความเป็นมารดา และอยู่ในขณะที่มารดาให้นมบุตร

1.4 ผู้บริหารโรงพยาบาลควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเน้นการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ทัศนคติที่ดี และให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2. ด้านการศึกษา อาจารย์พยาบาลในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลมารดา-ทารก และการผุ้ดูแลครรภ์ควรนำผลการวิจัยไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ สามารถให้คำแนะนำและดูแลมารดาหลังคลอดให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนานขึ้น

3. ด้านการวิจัย เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก ที่คลอดทางช่องคลอด มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาคั้งนี้จึงไม่สามารถอ้างอิงถึงมารดาหลังคลอดบุตรกลุ่มอื่นๆ และมีข้อจำกัดในด้านระยะเวลา ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษาเพียง 4 สัปดาห์หลังคลอด ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาต่อเนื่องคั้งนี้

3.1 ผู้วิจัยควรศึกษาว่าโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไปใช้กับมารดาหลังคลอดกลุ่มอื่น ๆ ได้หรือไม่ เช่น มารดาหลังคลอดด้วยร่น มารดาหลังคลอดที่ได้รับการผ่าตัดคลอด แล้วประเมินผลระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน

3.2 ผู้วิจัยควรศึกษาระยะยาว เพื่อติดตามผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดาหลังคลอดบุตรคนแรก โดยขยายเวลาการติดตามผลระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวน้อย ในระยะ 6 เดือนหลังคลอด